

การปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซโดยชุมชนเพื่อสนับสนุน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Adaptive Use of “Sin – Sai” Literature for Supporting Cultural Tourism

วนิดา อ่อนละมัย*

สุดสันต์ สุทธิพิศาล**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์การปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคนในชุมชนที่มีต่อการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซเพื่อท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในพื้นที่ และใช้ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนต่างๆจำนวน 400 ราย วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นการพัฒนารูปแบบการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โดยแนวทางในการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซโดยชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมสั้นไซและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมสั้นไซเพื่อการท่องเที่ยว พื้นฟูกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสั้นไซ จัดทำกฎระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว และจัดโครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยววรรณกรรมสั้นไซ ภายใต้แผนการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสมดุล

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วรรณกรรมสั้นไซ

*นักศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

**อาจารย์ประจำคณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research paper were; 1) to analyze adaptive use of “Sin – Sai” literature for supporting cultural tourism 2) to study opinions from local peoples which influencing to “Sin – Sai” literature for supporting cultural tourism. This article were collecting data by interviewing and questionairing with 400 local peoples through analyzing data by descriptive statistics and criticize analyze. The result of this article are following 4 ways in adaptive use of “Sin – Sai” literature by community for supporting cultural tourism. 1) Building information database about sin sai which were sharing knowledge for tourism. 2) Restoring cultural activities about sin sai literature. 3) Creating rules and regulation of tourist. 4) Setting training program to local guides. Nevertheless, All of 4 ways were under the planning in adaptive use of sin sai literature for balancing cultural tourism.

Keywords: Cultural Tourism. “Sin – Sai” literature.

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องมาจากประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีชื่อเสียงทางด้านการท่องเที่ยวมายาวนาน แต่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเพียงบางประเภทเท่านั้นที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของไทยจัดว่ามีมากเป็นอันดับ 3 ของภูมิภาคเอเชีย (กระทรวงวัฒนธรรม, 2556)

วรรณกรรมท้องถิ่นส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นมุขปาฐะคือการบอกเล่าเรื่องราวต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน เช่น นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย และวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากผู้สร้างสรรค์ผลงาน ที่เรียกว่าปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม มีสาระความรู้ คติสอนใจ และความบันเทิง กระทั่งนำมาบูรณาการมาจัดบันทึกกลายเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ ใช้เป็นบทในการขับร้อง การอ่าน การแสดง แพร่กระจายไปและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม วัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาคจนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น เพราะวรรณกรรมท้องถิ่นส่วนใหญ่จะสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความดี ความซื่อ คุณธรรม จริยธรรม (ธวัช ปุณโณทก, 2522; วาทิน ศานดีสันติ, 2555)

วรรณกรรมสินไซ เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานที่มีอิทธิพลต่อผู้คนในชุมชนสองฝั่งโขงตั้งแต่สมัยที่ไม่มี การแบ่งแยกพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ว่าเป็นขอบเขตของประเทศใด (ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ และชายสะหมุด จำปาอุทุม, 2557) นอกจากนี้มีความโดดเด่นของภาษา เนื้อหา สำนวนโวหาร และมีคุณค่าทางวรรณศิลป์แล้ว ยังทรงคุณค่าในเรื่องความรู้ของศาสตร์ต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ สังคม จารีต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม แฝงไปด้วยหลักธรรมที่เสนอผ่านตัวละครได้อย่างลงตัว (ชอบ ดีสวนโคก, 2552) และมีร่องรอยทางวัฒนธรรมหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น วรรณกรรม หนังสือนิทาน การแสดงละครหุ่นอีสานหนังประโมทัย และที่เห็นได้ชัดคือ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง (ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์, 2553)

เรื่องราวของวรรณกรรมสินไชว่าด้วยเรื่องการเดินทางของ “สินไช” สังข์ และสีโห พี่น้องต่างมารดา เพื่อนำตัวพระนางสุมณฑาผู้ซึ่งเป็นอาภักย์มาซึ่งนครเบ็ญจาล ใจความสำคัญของเรื่องจะว่าด้วยความกตัญญู กล้าหาญ เสียสละ และความสามัคคี ของสินไช สังข์ และสีโห ทั้งการใช้สติปัญญา ไหวพริบในการคิดแก้ไขปัญหาและต่อสู้กับสิ่งชั่วร้าย จนประสบผลสำเร็จ รวมถึงยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และแฝงไปด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากมาย ซึ่งถือเป็นเสน่ห์ที่สำคัญของวรรณกรรมสินไช เรื่องราวมีหลายอรรถรส ทั้งความสนุกสนานทางโลก และคติธรรมทางธรรม สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและนำไปเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวได้

ดังเห็นได้จากการที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดขอนแก่น ได้เห็นคุณค่าความสำคัญและศักยภาพของวรรณกรรมสินไช จึงได้มีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว “เยือนสิมขมศิลป์อีสาน” เพื่อชวนนักท่องเที่ยวชื่นชมเสน่ห์งานศิลป์ผ่านอุปแต้มและสถาปัตยกรรมโบราณ บนเส้นทางเรียนรู้อารยธรรม ณ ใจกลางอีสาน เป็นเส้นทางแนะนำอันเปี่ยมด้วยคุณค่าที่จะนำพาผู้มาเยือนไปสัมผัสกับศิลปวัฒนธรรมอีสานที่สะท้อนผ่านงานศิลป์ที่ปรากฏอยู่ตามสิมสำคัญจำนวน 13 แห่งในพื้นที่ใจกลางอีสาน บริเวณ 4 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ (ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น, 2555)

อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของภาคชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวไทยนั้นน้อยมากและยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรศึกษาแนวทางในการปรับใช้วรรณกรรมสินไชโดยชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์การปรับใช้วรรณกรรมสินไชเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนที่มีต่อการปรับใช้วรรณกรรมสินไชเพื่อท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเสนอแนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสินไชเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดการส่งเสริม สนับสนุนอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากมรดกวัฒนธรรม ตามหลักการการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์การปรับใช้วรรณกรรมสินไชเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนที่มีต่อการปรับใช้วรรณกรรมสินไชเพื่อท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ เฉพาะพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสินไช (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น, 2556) ซึ่งมีดังต่อไปนี้

- 1.1 วัดไชยศรี ชุมชนบ้านสาวะถี ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- 1.2 วัดสวนวารีย์พัฒนาราม ชุมชนบ้านหัวหนอง ตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น
- 1.3 วัดสระบัวแก้ว ชุมชนบ้านวังคูม ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

1.4 วัดโพธาราม ชุมชนบ้านดงบัง ตำบลโพธาราม อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

1.5 วัดจักรวาลภูมิพิณีจ ชุมชนบ้านหนองหมื่นถ่าน ตำบลหนองหมื่นถ่าน อำเภออาจสามารถ จังหวัด

ร้อยเอ็ด

2. ขอบเขตเชิงเนื้อหา ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนชุมชน ในพื้นที่ในข้อ 1.1-1.5 ที่มีต่อการปรับใช้วรรณกรรมสืงไซเพื่อท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน 6 ประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ด้านคุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมสืงไซ

2.2 ด้านการปรับใช้วรรณกรรมสืงไซ

2.3 ด้านการพัฒนาหรือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.4 ด้านแนวทางการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

2.6 ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

3. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ สมาชิกชุมชน 5 ชุมชนในพื้นที่ในข้อ 1.1-1.5

วิธีดำเนินการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในพื้นที่ และใช้ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนต่างๆจำนวน 400 ราย วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นการพัฒนารูปแบบการปรับใช้วรรณกรรมสืงไซเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ชุมชนในจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ 5 ชุมชน ดังนี้ (1) ชุมชนบ้านสาวะถี ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (2) ชุมชนบ้านหัวหนอง ตำบลบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น (3) ชุมชนบ้านวังคูณ ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น (4) ชุมชนบ้านดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม และ (5) ชุมชนบ้านหนองหมื่นถ่าน อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เครื่องมือ

2.1 ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมเชิงวิเคราะห์

2.2 ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในพื้นที่ ร่วมกับแบบสอบถามข้อคิดเห็นจากสมาชิกชุมชนต่างๆจำนวน 400 ราย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสอบถามข้อคิดเห็นมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและวิธีการศึกษาความคิดเห็น การปรับใช้วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงแนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อพัฒนาแนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสั้นๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลการศึกษา

1. การปรับใช้วรรณกรรมสั้นๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลการปรับใช้วรรณกรรมสั้นๆ โดยชุมชน

ลำดับ	รายชื่อ	การปรับใช้					ปราชญ์ชาวบ้าน	
		เรื่องเล่า	ภาพจิตรกรรมฝาผนัง	ประเพณีท้องถิ่น	การแสดงประเภทหมอลำ	การแสดงหนังประโมทัย	มี	ไม่มี
1	ชุมชนบ้านสาวะถี จังหวัดขอนแก่น	✓	✓	✓	✓	×	✓	
2	ชุมชนบ้านหัวหนอง จังหวัดขอนแก่น	✓	✓	×	×	×	✓	
3	ชุมชนบ้านวังคูณ จังหวัดขอนแก่น	✓	✓	×	×	×	✓	
4	ชุมชนบ้านดงบัง จังหวัดมหาสารคาม	✓	✓	×	✓	✓	✓	
5	ชุมชนบ้านหนองหมื่นถ่าน จังหวัดร้อยเอ็ด	✓	✓	×	×	×		✓

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ชุมชนมีการปรับใช้วรรณกรรมสั้นๆ เพื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบที่เหมือนกัน คือ การนำเรื่องเล่าวรรณกรรมสั้นๆ ที่มีอยู่ในอดีตมาเล่าเรื่อง สื่อความหมายการท่องเที่ยวประกอบการเที่ยวชมจิตรกรรมฝาผนัง (ธูปแต้ม) ที่ปรากฏตามวัด และมีบางชุมชนที่มีการปรับใช้ในด้านประเพณีและกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยชุมชนบ้านสาวะถี จังหวัดขอนแก่น มีการปรับใช้วรรณกรรมสั้นๆ ในงานประเพณีอีสาน ได้แก่ งานบุญข้าวจี (บุญเดือน 3) งานบุญแหวน และงานสงกรานต์ โดยในงานมีกิจกรรมเช่น กิจกรรมแสดงหมอลำเรื่องสั้นๆ กิจกรรมคัดลอกลายสั้นๆ ของผ้าแพส เป็นต้น และชุมชนบ้านดงบัง จังหวัดมหาสารคาม มีการปรับใช้วรรณกรรมสั้นๆ ในการเชิดหุ่นอีสาน (หนังประโมทัย) ซึ่งเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีปราชญ์ชาวบ้านเป็นพ่อครู แม่ครูในการสืบทอดความรู้ทั้งกระบวนการให้แก่เยาวชนในชุมชน โดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นบุคคลสำคัญในการสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมสั้นๆ และการปรับใช้วรรณกรรมสั้นๆ แต่ในปัจจุบันบางชุมชนไม่มีปราชญ์ชาวบ้าน ดังนั้นควรมีกระบวนการจัดการเพื่อสืบสานองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านต่อไป

2.ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซเพื่อท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.1 ข้อมูลทั่วไป พบว่า สมาชิกชุมชนทั้งหมดจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51 – 60 ปี (ร้อยละ 51.20) ระดับสำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 30.00) มีรายได้หลักจากการเกษตร ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 70.80) เกือบทั้งหมดมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในชุมชน (ร้อยละ 92.00) รู้จักวรรณกรรมสั้นไซส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 43.00) แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักวรรณกรรมสั้นไซมากที่สุดคือเรื่องเล่าในชุมชน (ร้อยละ 45.00) โดยชุมชนที่มีการรู้จักวรรณกรรมสั้นไซมากที่สุดคือ ชุมชนบ้านสาวะถี และชุมชนที่มีการรู้จักวรรณกรรมสั้นไซน้อยที่สุดคือ ชุมชนบ้านหนองมีนถ่าน แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักวรรณกรรมสั้นไซมากที่สุดชุมชนบ้านสาวะถี ชุมชนบ้านหัวหนอง คือ เรื่องเล่าในชุมชน ชุมชนบ้านวังคูณ คือจากภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัด ชุมชนบ้านหนองมีนถ่าน คือ อินเทอร์เน็ต และชุมชนบ้านดงบัง คือ หนังสือลูกอีสาน/หนังสือประโมทัย

2.2 ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชน ที่มีต่อการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซเพื่อท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านคุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมสั้นไซ จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นด้านคุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมสั้นไซ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.98$) โดยมากที่สุดคือ วรรณกรรมสั้นไซทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น รองลงมาคือ วรรณกรรมสั้นไซให้แง่คิดด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.26$) และวรรณกรรมสั้นไซช่วยปลูกจิตสำนึกรัก ห่วงแหนรากเง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง รองลงมาคือ วรรณกรรมสั้นไซช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชน วรรณกรรมสั้นไซทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามัคคี และสุดท้ายคือ วรรณกรรมสั้นไซมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

2.2.2 ด้านการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซ จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นด้านการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.15$) โดยมากที่สุดคือ การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้ในงานประเพณีฮีต 12 คอง 14 และ การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการแสดงละครเวที การ์ตูน (แอนิเมชั่น) ละครหุ่นอีสาน (หนังสือประโมทัย) รองลงมาคือ การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการแสดงหมอลำสั้นไซ วงโปงลางสั้นไซ การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการพัฒนาอัตลักษณ์เมือง เช่น เสาไฟประดับ สวนสั้นไซ และสุดท้ายคือ การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการศึกษา เช่น หลักสูตรการเรียนสั้นไซ

2.2.3 ด้านการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นด้านการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.82$) โดยมากที่สุดคือ การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการท่องเที่ยวไม่เป็นการทำลายความภาคภูมิใจของชุมชน และ การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการท่องเที่ยวไม่สร้างความแตกแยกให้กับชุมชน รองลงมาคือ การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน ศาสนสถานของชุมชน การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการท่องเที่ยวไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี อันติงามของ ชุมชน การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการท่องเที่ยวไม่ทำลายสาระสำคัญหรือความดั้งเดิมของวรรณกรรมสั้นไซ และสุดท้ายมีเฉยๆหรือไม่แน่ใจ คือ การนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้เพื่อการท่องเที่ยวได้รับความคิดเห็นจากชุมชน

2.2.4 ด้านแนวทางการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นด้านแนวทางการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.27$) โดยมากที่สุดคือ การท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนควรมีแนวทางการป้องกันการสูญเสียสาระสำคัญหรือความดั้งเดิมของวรรณกรรมสั้นไซ รองลงมาคือ การท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนควรคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพจิตรกรรมฝาผนังวรรณกรรมสั้นไซ การท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนควรมีแนวทางการป้องกันผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนควรมีการแจ้งหรือประสานงานกับชุมชนล่วงหน้า และสุดท้ายคือ การท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนควรมีข้อปฏิบัติสำหรับการชมสภาพจิตรกรรมฝาผนังวรรณกรรมสั้นไซ และการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนควรมีการประเมินผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่เสมอ

2.2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.17$) โดยมากที่สุดคือ คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว รองลงมาคือ คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และบำรุงรักษาสภาพจิตรกรรมฝาผนังสั้นไซ คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนประชุมเสนอแนะความคิดเห็นต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว และ คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว รองลงมาคือ คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านการท่องเที่ยว

2.2.6 ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.33$) โดยมากที่สุดคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ใช้มัลติมีเดียหรือสื่อความหมายที่เป็นคนในชุมชน รองลงมา คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมด้านการจัดการการท่องเที่ยวแก่ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการอนุรักษ์ความดั้งเดิมของวรรณกรรมสั้นไซ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมด้านงบประมาณและการกระจายรายได้ให้คนในชุมชน และสุดท้ายคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการเชื่อมโยงพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีร่องรอยวรรณกรรมสั้นไซร่วมกัน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนในชุมชนต่างๆ

ข้อมูล	ระดับความคิดเห็นของชุมชน					สรุปภาพ รวม แต่ละ ชุมชน
	ชุมชน บ้าน สาวะถี	ชุมชน บ้าน หัวหนอง	ชุมชน บ้าน วังคูณ	ชุมชนบ้าน ดงบัง	ชุมชนบ้าน หนองหมื่นถ่าน	
	ด้านคุณค่าและความสำคัญ ของวรรณกรรมสินไซ	มาก (4.14)	มาก (4.02)	มากที่สุด (4.22)	มากที่สุด (4.57)	
ด้านการปรับใช้วรรณกรรม สินไซ	มากที่สุด (4.29)	มาก (3.86)	มาก (3.86)	มากที่สุด (4.57)	มาก (4.11)	มาก (4.15)
ด้านการพัฒนาหรือการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยว	มาก (4.12)	มาก (3.64)	มาก (3.81)	มาก (4.15)	เฉยๆ/ไม่แน่ใจ (3.29)	มาก (3.82)
ด้านแนวทางการป้องกันผล กระทบจากการท่องเที่ยว	มากที่สุด (4.26)	มากที่สุด (4.40)	มากที่สุด (4.51)	มากที่สุด (4.33)	มาก (4.02)	มากที่สุด (4.27)
ด้านการมีส่วนร่วมในการ จัดการการท่องเที่ยว	มาก (4.02)	มากที่สุด (4.37)	มากที่สุด (4.35)	มากที่สุด (4.51)	มาก (4.13)	มาก (4.17)
ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว	มากที่สุด (4.27)	มากที่สุด (4.51)	มากที่สุด (4.55)	มากที่สุด (4.78)	มาก (4.06)	มากที่สุด (4.33)

3. แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสินไซเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการศึกษาสามารถสรุปข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสินไซเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รายชุมชน ดังต่อไปนี้

3.1 แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสินไซเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับชุมชนบ้านสาวะถี จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 3 แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสินไซ สำหรับชุมชนบ้านสาวะถี จังหวัดขอนแก่น

แนวทางการปรับใช้	หน่วยงานสนับสนุน	เป้าหมาย
1. จัดโครงการอบรมความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมสินไซ	ปราชญ์ชาวบ้าน/มหาวิทยาลัย/ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ	เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมสินไซให้กับเยาวชนของชุมชน
2. จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสินไซ เช่น การแสดงละครสินไซ การแสดงหมอลำ หรือการประกวดเล่าเรื่องประกอบภาพวาดวรรณกรรมสินไซ	หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ/วัด/ชุมชน/สถานศึกษา	เพื่อเข้าถึงกลุ่มเยาวชนมากขึ้น และฟื้นฟูวรรณกรรมสินไซ

แนวทางการปรับใช้	หน่วยงานสนับสนุน	เป้าหมาย
3. จัดสัมมนาเรื่อง การปรับใช้ วรรณกรรมสั้นไซเพื่อสนับสนุน การท่องเที่ยว	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น/วัด/มหาวิทยาลัย	เพื่อจัดทำแผนการปรับใช้วรรณกรรม สั้นไซเพื่อการท่องเที่ยวและสร้าง ความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และ สถานศึกษา
4. จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อ การท่องเที่ยว	ชุมชน/มหาวิทยาลัย/องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น	เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิ์ที่ จะแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจและ วางแผนด้านการท่องเที่ยว

3.2 แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับชุมชนบ้าน หัวหนอง จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 4 แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซ สำหรับชุมชนบ้านหัวหนอง จังหวัดขอนแก่น

แนวทางการปรับใช้	หน่วยงานสนับสนุน	เป้าหมาย
1. ควรส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับ วรรณกรรมสั้นไซกับคนในชุมชน	ปราชญ์ชาวบ้าน/มหาวิทยาลัย/ผู้ เชี่ยวชาญ/ นักวิชาการ	เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับ วรรณกรรมสั้นไซให้กับเยาวชนของ ชุมชน
2. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ เกี่ยวกับวรรณกรรมสั้นไซและการ ท่องเที่ยวระหว่างชุมชน	ชุมชนบ้านหัวหนอง/ชุมชนอื่นๆที่มี วรรณกรรมสั้นไซ/การท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทยสำนักงานขอนแก่น	เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและจัดทำเส้น ทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่าง ชุมชน
3. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับกิจกรรมงาน ประเพณีของชุมชน	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น/หน่วยงาน รัฐวิสาหกิจ	เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ประเพณีของชุมชน
4. จัดร้านเพื่อจำหน่ายของที่ระลึกที่ เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสั้นไซ	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น/ชุมชน/ มหาวิทยาลัย/องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น	เพื่อสร้างงานและรายได้ให้คนใน ชุมชน
5. จัดโครงการให้ความรู้ วิธีการเกี่ยว กับการอนุรักษ์ ดูแล รักษาภาพ จิตรกรรมฝาผนัง	ชุมชน/กรมศิลปากร	เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล รักษา และอนุรักษ์ ภาพจิตรกรรมฝา ผนัง

3.3 แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสันไชเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับชุมชนบ้านวังคุณ จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 5 แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสันไช สำหรับชุมชนบ้านวังคุณ จังหวัดขอนแก่น

แนวทางการปรับใช้	หน่วยงานสนับสนุน	เป้าหมาย
1. จัดชั้นวางสมุดเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว	ชุมชน+โรงเรียนบ้านวังคุณ+การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานขอนแก่น	เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและข้อคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม
2. จัดโครงการศึกษาเรียนรู้วรรณกรรมสันไชจากภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัด และโครงการอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อการท่องเที่ยว	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น+ ประชาชนชาวบ้าน+วัด+โรงเรียน+มหาวิทยาลัยขอนแก่น	เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนในท้องถิ่นได้มีความรู้และฝึกหัดเป็นยุวมัคคุเทศก์
3. จัดทำป้ายแนะนำ และข้อปฏิบัติในการเที่ยวชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น +หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น	เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องในการเที่ยวชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง
4. จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อดูแลด้านการท่องเที่ยว	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น +ชุมชน+วัด	เพื่อประสานงานให้คนในชุมชนได้รับทราบ และเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว
5. จัดทำสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว แผ่นที่ คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือวรรณกรรมสันไชฉบับประชาชนที่	ชุมชน+มหาวิทยาลัยขอนแก่น+นักวิชาการ+การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานขอนแก่น	เพื่อเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักมากขึ้น

3.4 แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสันไชเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับชุมชนบ้านดงบัง จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 6 แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสันไช สำหรับชุมชนบ้านดงบัง จังหวัดมหาสารคาม

แนวทางการปรับใช้	หน่วยงานสนับสนุน	เป้าหมาย
1. จัดทำนิทรรศการ หรือพิพิธภัณฑ์ภายในชุมชน หรือในวัด (แหล่งท่องเที่ยว)	ชุมชน+หน่วยงานปกครองท้องถิ่น+นักวิชาการ+การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานขอนแก่น	เพื่อให้เป็นที่ศึกษาความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมสันไช
2. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในชุมชน	หน่วยงานปกครองท้องถิ่น +ชุมชน	เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในชุมชนให้มีความสะอาด สวยงาม เหมาะแก่การเยี่ยมชม

แนวทางการปรับใช้	หน่วยงานสนับสนุน	เป้าหมาย
3. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม มีกิจกรรมการแสดงหนังประโมทัยสินไซให้นักท่องเที่ยวได้ชมพร้อมกับการชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง กิจกรรมให้นักท่องเที่ยวหัดเล่นหนังประโมทัยเล่าเรื่องสินไซ	ชุมชน+การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานขอนแก่น+หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ (สสส.)+มหาวิทยาลัย	เพื่อสร้างจินตนาการและเพิ่มสุนทรีย์ในการท่องเที่ยว และฟื้นฟูประเพณี การแสดงท้องถิ่น
4. โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมสินไซ และการท่องเที่ยวแก่ชุมชน	ปราชญ์ชาวบ้าน+มหาวิทยาลัย+ผู้เชี่ยวชาญ/ นักวิชาการ+การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานขอนแก่น	เพื่อชุมชนเกิดความตระหนักรู้ และสามารถบอกเล่าเรื่องราววรรณกรรมสินไซแก่นักท่องเที่ยวได้

4.5 แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสินไซเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับชุมชนบ้านหนองหมื่นถ่าน จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 7 แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสินไซ สำหรับชุมชนบ้านหนองหมื่นถ่าน จังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการปรับใช้	หน่วยงานสนับสนุน	เป้าหมาย
1. จัดกิจกรรมฟื้นฟูวรรณกรรมเรื่องเล่า และฟื้นฟูภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัด	ชุมชน+กรมศิลปากร+หน่วยงานด้านการศึกษา+องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น+การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	เพื่อฟื้นฟูเรื่องเล่า วรรณกรรมสินไซ และภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดให้อยู่ในสภาพที่ดีเหมาะแก่การมาศึกษาหรือเยี่ยมชม
2. ควรมีโครงการอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมสินไซ และการท่องเที่ยวให้กับเยาวชนในชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญเรื่องวรรณกรรมสินไซ	ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ+ชุมชน+หน่วยงานด้านการศึกษา+การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	คนในชุมชนเกิดความตระหนักรู้ และสามารถบอกเล่าเรื่องราววรรณกรรมสินไซแก่นักท่องเที่ยวได้
3. จัดทำหนังสือ คู่มือเกี่ยวกับวรรณกรรมสินไซ และ ภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัด	ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ+ชุมชน+หน่วยงานด้านการศึกษา+การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	มีคู่มือเพื่อการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปที่สนใจ
4. ควรจัดทำป้ายนำเสนอข้อมูลด้านประวัติ ความเป็นมา เรื่องย่อ และสรุปคำสอนจากวรรณกรรมสินไซ	ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ+ชุมชน+หน่วยงานด้านการศึกษา+การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย+องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณกรรมสินไซ และให้นักท่องเที่ยวได้อ่านก่อนการชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง
5. โครงการส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องการจัดทำสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่ชุมชน	หน่วยงานด้านการศึกษา+ชุมชน+การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย+องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	เพื่อให้ชุมชนมีความรู้และสามารถจัดทำสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยพบแนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซโดยชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนำเสนอเป็น 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมสั้นไซ

หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนงบประมาณการจัดทำพิพิธภัณฑ์ถาวร นิทรรศการชั่วคราว เพื่อเป็นสถานที่เก็บรวบรวมความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมสั้นไซสำหรับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

2. ด้านการปรับใช้วรรณกรรมสั้นไซ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น ควรจัดโครงการฟื้นฟูกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสั้นไซในชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงละครสั้นไซ หมอลำสั้นไซ การเชิดหุ่นอีสาน/หนังประโมทัย และส่งเสริมการนำวรรณกรรมสั้นไซไปปรับใช้กับกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น ประเพณีบุญข้าวจี ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญบั้งไฟ บุญเวส

3. ด้านการพัฒนาหรือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและหน่วยงานด้านการศึกษา ควรจัดโครงการอบรมมัคคุเทศก์หรือผู้สื่อความหมายสำหรับการท่องเที่ยววรรณกรรมสั้นไซ โดยมีนักวิชาการ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมสั้นไซ ปราชญ์ชาวบ้าน

4. ด้านแนวทางการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว

4.1 บริษัทนำเที่ยว สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด ควรนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อการสูญเสียสาระสำคัญของวรรณกรรมสั้นไซโดยเสนอให้นำแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาบูรณาการกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยววรรณกรรมสั้นไซ เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน

4.2 กรมศิลปากร ควรให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ และดูแลรักษาภาพจิตรกรรมฝาผนังสั้นไซโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการอนุรักษ์

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

5.1 มหาวิทยาลัยขอนแก่นโดยสำนักวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์ข้อมูลลาว และเครือข่ายทางวัฒนธรรม จัดสัมมนาเพื่อวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการนำวรรณกรรมสั้นไซมาปรับใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยต้องคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมเนื่องด้วยวรรณกรรมสั้นไซถือเป็นมรดกร่วมวัฒนธรรมสองฝั่งโขง และนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาเพื่อต่อยอดงานวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาศัยความร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชน วัด นักวิชาการ และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว

5.2 ชุมชนจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลประสานงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนภายในชุมชน และระหว่างชุมชนในการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

6. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

6.1 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น ควรส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ถูกต้องและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ความรู้และข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับวรรณกรรมสินไช

6.2 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้ความรู้เรื่องการจัดทำสื่อแก่นในชุมชน ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละชุมชน รวมถึงเทคนิควิธีการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวหรือการสื่อความหมายที่ถูกต้องแก่ผู้มาเยี่ยมชมและประชาชนชาวบ้าน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางการปรับใช้วรรณกรรมสินไชโดยชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภททุนบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2557 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่สนับสนุนการวิจัยนี้ และขอขอบพระคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ที่มอบทุนการศึกษาตลอดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น. (2555). *เยือนลิมขมศิลป์ ณ ใจกลางอีสาน(ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์)*. กระทรวงวัฒนธรรม. (2556). *แนวนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (นายสนธยา คุณปลื้ม) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557*. ค้นวันที่ 25 มกราคม 2558 [http:// www.m-culture.go.th/ckfinder/userfiles/files/policy.pdf](http://www.m-culture.go.th/ckfinder/userfiles/files/policy.pdf)
- จตุพล คำบ่อเศร้า. *เยาวชนต้นกล้าสินไช บ้านสาวะถี*. (2557). (9 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- ชอบ ดีสวนโคก. (2552). *วรรณกรรมพื้นบ้านสินไช*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น: สำนักการศึกษาเทศบาลขอนแก่น. ชอบ ดีสวนโคก. นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเรื่องวรรณกรรมสินไช. (2557). (6 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- ทรงวิทย์ พิมพ์พรรณ. (2548). *การศึกษาสุนทรียภาพท้องถิ่นผ่านศิลปกรรมสินไช ภายใต้ปรากฏการณ์ ประชาชนนิยม*. สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น.
- ทรงวิทย์ พิมพ์พรรณ. *ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. (2557). (11 กันยายน). การสัมภาษณ์
- ธวัช ปุณโณทก. (2522). *วรรณกรรมอีสาน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นพรัตน์ กอกหวาน. *ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานขอนแก่น*. (2557). (9 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- พระครูบุญญากร. *เจ้าอาวาสวัดไชยศรี จังหวัดขอนแก่น*. (2557). (11 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- พระครูถาวร โพธารักษ์. *เจ้าอาวาสวัดโพธาราม จังหวัดมหาสารคาม* (13 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- พระครูวิบูลย์ สาระการ. *เจ้าอาวาสวัดสระบัวแก้ว จังหวัดขอนแก่น*. (2557). (10 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- พระครูสมาน สมชาติโต. *เจ้าอาวาสวัดจักรวาลภูมิพิณี จังหวัดร้อยเอ็ด*. (2557). (12 กันยายน). การสัมภาษณ์.

- มาลี เสารสิงห์. *คุณครูโรงเรียนบ้านสาวะถีวิทยาสรรพ.* (2557). (7 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- วชิระ ตราชู. *ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลนครขอนแก่น.* (2557). (14 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- วาทีน ศานต์สันติ. (2555). *วรรณกรรม หน้าที่ประโยชน์ของวรรณกรรมท้องถิ่น.* 2 (เมษายน). ค้นวันที่ 14 ธันวาคม 2555 จาก <http://www.gotoknow.org/posts/486865?>
- วิทยา พุฒไทสง. *มัคคุเทศก์ท้องถิ่น.* (2557). (9 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- สุมาลี สุวรรณกร. *ประธานสโมสรนักเขียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.* (2557). (14 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- สุน. *ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนสาวะถี.* (2557). (11 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- สมศักดิ์ มาซา. *ประธานชมรมอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม.* (2557). (11 กันยายน). การสัมภาษณ์.
- สมบุญรณ์ พรหมจรรย์. *คุณครูโรงเรียนบ้านโนนชัย จังหวัดขอนแก่น.* (2557). (6 กันยายน). การสัมภาษณ์.

